

Remiss av Skatteverkets promemoria "Slopade krav på uppgift om beslutsfattare i underrättelse om beslut" (Fi2021/03871)

Journalistförbundet har tagit del av förslaget i Skatteverkets promemoria "Slopade krav på uppgift om beslutsfattare i underrättelse om beslut". Förslaget beskrivs i promemorian på följande sätt:

"I promemorian föreslås att 17 kap. 3 § skatteförfarandeförordningen (2011:1261) ska upphävas. Av paragrafen framgår att en underrättelse om ett beslut i vissa uppräknade fall ska innehålla uppgift om vem som har fattat beslutet. Bestämmelsen kan tolkas som att den indirekt utgör ett hinder mot att beslut fattas automatiserat i de uppräknade fallen. Om paragrafen upphävs kommer det stå klart att automatiserat beslutsfattande är tillåtet även i dessa fall, eftersom det framgår av förvaltningslagen att en myndighets beslut kan fattas automatiserat.

Den föreslagna ändringen innebär att det inte heller för fall där handläggare fattar beslut kommer att föreskrivas att beslutsunderrättelser måste innehålla uppgift om beslutsfattaren. Den generella regleringen i förvaltningslagen kommer i stället att gälla. En enskilds behov av att få vetskap om vem som har fattat ett beslut kan tillgodoses på andra sätt.

Syftet med förslaget är i första hand att effektivisera Skatteverkets verksamhet genom att ge större möjligheter till automatiserat beslutsfattande. Genom att

Skatteverket ges möjlighet att självt bestämma vilka uppgifter om handläggare som ska finnas med i beslutsunderrättelser förbättras också verkets förutsättningar att förebygga hot och trakasserier m.m. mot personalen.

Förordningsändringen föreslås träda i kraft den 1 juli 2022."

Det kan inledningsvis konstateras att promemorian är skriven 2021. De undersökningar som tas upp i promemorian är därför något daterade. Det tycks finnas två syften med förslaget, dels att öka möjligheterna för Skatteverket att använda automatiserat besluffattande, dels att motverka hot och hat mot anställda på Skatteverket. Journalistförbundet anser att syftet i bägge fallen är gott. Enligt Journalistförbundet saknas det dock en analys i utredningen om vad förslaget skulle innebära i form av minskad insyn i Skatteverkets verksamhet. Enligt Journalistförbundet är det en brist i promemorian att det inte tydligt redogörs för på vilket sätt insynen begränsas. Det som nämns i utredningen handlar uteslutande om de konsekvenser som den minskade insynen får för den enskilde. I utredningen står det: "Förslaget innebär att det inte längre kommer att finnas någon skyldighet för Skatteverket att på eget initiativ underrätta mottagaren av ett beslut om vem som har fattat beslutet. Även om detta kan innebära en viss nackdel för enskilda anser Skatteverket att möjligheten att på begäran ta del av information om beslutsfattaren är tillräcklig ur ett rättssäkerhetsperspektiv." (sid 22) Det saknas dock en analys om hur offentlighetsprincipen i en vidare bemärkelse påverkas.

Rätten att ta del av allmänna handlingar, offentlighetsprincipen, är en grundbult i den svenska förvaltningen. Den regleras särskilt i tryckfrihetsförordningen (TF) och är därmed grundlagsskyddad. Syftet med offentlighetsprincipen är att alla invånare i Sverige ska ha möjlighet till insyn i olika ärenden, för att främja som det heter "ett fritt meningsutbyte, en fri och allsidig upplysning och ett fritt konstnärligt skapande", TF, 2 kapitlet, 1 §.

Journalistförbundet delar uppfattningen att det är problematiskt att anställda vid Skatteverket utsätts för hot och våld. Enligt Journalistförbundet finns det olika sätt att angripa problemet och bidra till ökad trygghet för personalen. Att begränsa den grundlagsskyddade rätten att ta del av allmänna handlingar kan på kort sikt framstå som ett effektivt sätt att motverka problemen. Det är dock en åtgärd som ger andra negativa effekter för demokratin i form av minskad insyn, vilket i sin tur riskerar att leda till minskad tillit till myndigheten och därmed till vår demokrati.

Journalistförbundet har nyligen lämnat ett yttrande över utredningen "Ett starkare skydd för offentliganställda mot våld, hot och trakasserier" (SOU 2024:1). I sitt remissvar beskriver Journalistförbundet ingående de problem det medför ur insynsynpunkt att utelämna beslutsfattares namn i underrättelser. Enligt Journalistförbundet innehåller SOU 2024:1 och Skatteverkets promemoria liknande frågor och förslag. Åtgärderna hade därför kunnat utredas tillsammans inom ramen för SOU 2024:1. Så har dock inte skett och eftersom det i promemorian saknas en analys av vilka effekter förslaget får i form av minskad insyn i Skatteverkets verksamhet avstyrker Journalistförbundet förslaget om att upphäva 17 kap. 3 § skatteförfarandeförordningen.

Ulrika Hyllert
Förbundsordförande
Journalistförbundet